

Apsisprendimas. Vytauto Bacevičiaus ir Mikalojaus Konstantino Čiurlionio kelias į Lietuvą

Darius Kučinskas

1918 m. Lietuva atkūrė nepriklausomybę. Kaimyninėse šalyse – Rusijoje, Lenkijoje, taip pat Vokietijoje ar Prancūzijoje – gyvenę lietuviai ėmė grįžti į tėvynę. Tačiau nemažai lietuvių inteligentų daliai šis sprendimas buvo nelengvas ir rizikingas. Tai pirmiausia siejosi su jų profesinės karjeros perspektyvomis, bet nemažą įtaką turėjo ir šeimyninio gyvenimo aplinkybės. Dalis inteligentų pasirinko likti tose šalyse, kuriose jau buvo įleidę šaknis, tačiau kiti nedvejodami grįžo į Lietuvą ir reikšmingai prisidėjo prie jos kultūrinio gyvenimo. Apmąstant dviejų ryškiausių XX a. lietuvių kompozitorių – Mikalojaus Konstantino Čiurlionio ir Vytauto Bacevičiaus – gyvenimo kelią, išryškėja nemažai paralelių jų apsisprendime susieti savo likimą su Lietuva. Nors kiekvieno kelias buvo individualus, juos jungė (pasi)tikėjimas jauna valstybe, noras dirbti jos labui ir, svarbiausia, kūrėjo asmenybės branda bei mastelis.

Lietuviškos temos, nelietuviška muzika: Vytauto Bacevičiaus Koncerto Nr. 1, op. 12 atvejis

Yusuke Ishii

Šiame pranešime analizuojamas Vytauto Bacevičiaus Koncertas Nr. 1, op. 12 (1929). Koncerto antraštėje kompozitorius nurodė „lietuviškomis temomis“, tačiau išanalizavus paaiškėjo, kad tai veikiausiai citatos, sunkiai suderinamos su šio Koncerto muzikiniu vyksmu. Pranešime bus siekiama išsiaiškinti, ar Bacevičius, būdamas Paryžiuje, siekė kurti nacionalinę muziką, ar vis dėlto asimiliavosi į paryžiečių mokyklos (*Ecole de Paris*) aplinką, kurioje būta nemažai vadinamųjų „folkloristų“.

Pranešimas parengtas vykdant mokslininkų grupių projektą „Lietuvių fortepijoninio kanono interpretacijos“ Nr. S-MIP-24-136, finansuojamą Lietuvos mokslo tarybos (LMTLT).

Formuojant interpretacijų kanoną: Vytauto Bacevičiaus fortepijoninės muzikos įrašai

Lina Navickaitė

Šiame pranešime atkreipiamas dėmesys į Vytauto Bacevičiaus fortepijoninės solo muzikos įrašus, kaip į reikšmingą terpę tiek šio kompozitoriaus kūrybos sklaidai, tiek savotiškai jos institucionalizacijai. Prsidėjusi paties kompozitoriaus-pianisto interpretacijomis, Bacevičiaus fortepijoninės muzikos įrašų istorija pastaruoju metu vis papildoma naujais leidiniais, prisidedančiais prie šios muzikos sugrįžimo į koncertų sales bei akademinę diskusiją. Svarbu tai, kad įrašai leidžia Bacevičiaus kūrinius pasiekti platesnei klausytojų auditorijai – tyrėjams, atlikėjams ir pedagogams. Be to, jie formuoja tam tikrą interpretacinį kanoną, kuris neišvengiamai turi įtakos vėlesniam

šios muzikos atlikimui. Pranešime aptariami reikšmingiausi Bacevičiaus kūrybos įrašai, jų atlikimo stilistika bei sklaidos būdai. Siekiama atskleisti jų poveikį Vytauto Bacevičiaus muzikos integracijai į koncertinę ir akademinę praktiką bei ilgalaikę lietuviškos modernistinės tradicijos recepciją.

Pranešimas parengtas vykdant mokslininkų grupių projektą „Lietuvių fortepijoninio kanono interpretacijos“ Nr. S-MIP-24-136, finansuojamą Lietuvos mokslo tarybos (LMTLT).

Kūrybos aspektas Vytauto Bacevičiaus laiškuose seseriai Gražynai Bacewicz

Šviesė Čepiauskaitė

Bacevičių šeimoje brolius ir seseris skyrė pasirinktos skirtingos tautybės, tačiau vienijo broliška meilė ir atsidavimas muzikai. Net du iš keturių šeimos vaikų – Vytautas ir Gražina – tapo pripažintais ir vertinamais kompozitoriais. Lietuvos literatūros ir meno archyve saugoma gausi 1924–1968 m. jų korespondencija, atskleidžianti ne tik kasdienius brolio ir sesers santykius, bet ir jų požiūrį į kūrybos procesą, kūrinių kritiką bei pripažinimą. Pranešime analizuojama medžiaga iš Vytauto Bacevičiaus laiškų seseriai, taip pat pateikiami keli jos atsakymų fragmentai.

Vytautas Bacevičius: pedagoginė veikla

Alina Ramanauskienė

1928–1938 m. kompozitorius ir europinio masto pianistas Vytautas Bacevičius gyveno Kaune, dėstė Muzikos mokykloje, vėliau – konservatorijoje. Jis mokė harmonijos, estetikos, bendrojo fortepijono, kūrinių analizės. Jo dėstomų dalykų kursą baigė nemažas būrys mūsų žymių muzikų, kurie savo atsiminimuose pažymi, jog „dėstytojas buvęs kantrus, tolerantiškas, tačiau reiklus, o dėstydamas estetikos kursą pateikdavęs visų meno rūšių panoramą“. 1933/34 mokslo metais V. Bacevičius dėstė ir fortepijono specializaciją, kur daug dėmesio skyrė technikai, grojimo švarumui ir garso kokybei. Vis dėlto per trumpą laikotarpį jis neišugdė nė vieno mokinio, pranokusio savo mokytoją. 1940 m. iš Argentinos persikėlęs į JAV, Niujorką, kur praleido trisdešimt savo gyvenimo metų, pagrindiniu pragyvenimo šaltiniu pasirinko pedagoginį darbą. Jis turėjo kelias privačias studijas, o įvairiais laikotarpiais dirbo Niujorko muzikos konservatorijoje, Bruklino konservatorijoje, Long Ailendo muzikos institute, tačiau daugiausia vertėsi privačiomis pamokomis. V. Bacevičiaus mokiniai pasirodydavo ne tik klasės koncertuose, bet ir skambindavo didžiosiose Niujorko koncertų salėse – *Time Hall*, *City Center Hall*. Tarp Niujorko mokinių jis buvo vertinamas itin palankiai: vieni per kitus jie informuodavo pažįstamus apie gerą fortepijono mokytoją ir nejučia jį reklamuodavo.

Vytauto Bacevičiaus „Muzika ir teatras“: vertybinė paradigma ir kultūrinis kontekstas

Aušra Strazdaitė-Ziberkienė

Žurnalas „Muzika ir teatras“ buvo vienas iš nedaugelio kultūrinių Vasario 16-osios Lietuvos periodinių leidinių. Nors tuo laikotarpiu tekstai apie muziką ir muzikinius įvykius buvo publikuojami įvairiuose kultūriniuose leidiniuose bei dienraščiuose, muzikos ir teatro aktualijos buvo pristatomos tik keliuose, nevienodai sėkmingai gyvavusiuose leidiniuose. V. Bacevičiaus leistame ir redaguotame žurnale „Muzika ir teatras“ bendradarbiavo K. V. Banaitis, V. Žadeika, V. Jakubėnas, J. Bendorius, J. Karosas. Čia buvo publikuojami muzikos istorijos ir teorijos straipsniai, muzikos ir teatro įvykių apžvalgos, taip pat pateikiamos užsienio muzikinių įvykių apžvalgos. Pranešime aptariamos žurnale publikuotų straipsnių temos, vertybiniai akcentai, Lietuvos bei užsienio muzikinės situacijos ir įvykių pristatymo kultūrinis kontekstas.

Vytauto Bacevičiaus garsiniai horizontai ir jų atšvaitai

Zita Bružaitė

Kosmoso idėja lietuvių muzikoje pasireiškia įvairiomis formomis: nuo tiesioginių nuorodų į astronomiją iki metafizinių, egzistencinių laiko ir erdvės refleksijų. Tarpukario modernisto, kompozitoriaus-vizionieriaus Vytauto Bacevičiaus (1905–1970) kūryboje „kosmiškumas“ apėmė siekį peržengti žemiško pasaulio ribas ir kalbėti apie Visatą, laiką bei dvasinę žmogaus prigimtį garsu. Jo „garso kosmosas“ šiuolaikinių lietuvių kompozitorių kūryboje atgimsta ne per tiesioginę stilistinę tąsą ar citatas, bet per bendrą filosofinę viziją, garsą suvokiant kaip erdvės, laiko, būsenų, energijų ir nematerialiosios būties sancaupą. Šios idėjos ir transformacijos gyvos dabarties lietuvių muzikos autorių – Ryčio Mažulio, Šarūno Nako, Ramintos Šerkšnųtės, Dominyko Digimo, Artūro Bumšteino, Ramūno Motiekaičio, Žibuoklės Martinaitytės ir kt. – kūrinuose. Juose atsiveria nauji garsų horizontai, tačiau jaučiamas ir kompozitoriaus Vytauto Bacevičiaus įspaudas.